

**UKRAINISCHE WISSENSCHAFT
IM EUROPÄISCHEN KONTEXT.
DEUTSCH-UKRAINISCHE
WISSENSCHAFTSBEZIEHUNGEN**

**УКРАЇНСЬКА НАУКА
У ЄВРОПЕЙСЬКОМУ КОНТЕКСТІ.
НІМЕЦЬКО-УКРАЇНСЬКІ НАУКОВІ ЗВ'ЯЗКИ**

Olga Teterina. DAS PROBLEM DER ÜBERSETZUNG IN DEM KONTEXT DER WISSENSCHAFTLICHEN AUFFASSUNGEN VON FRANKO.....	85
Olga Tsaryk. ROLLE DER SPRACHKULTUR IM GEISTIGEN LEBEN DER GESELLSCHAFT	91
Olena Ston. LINGUISTISCHE BILDUNGSWEISEN DES KOMISCHEN IN DER UKRAINISCHEN UND IN DER DEUTSCHEN SPRACHE (IN DEN HUMORESKEN UND WITZEN)	97
Lesja Hapon. DIE ROLLE VON JAROSLAV-BOGDAN RUDNYTSKYJ IN DER SLAWISTIK VERBREITUNG IN DEUTSCHLAND UND IN KANADA.....	102
Natalija Kostyuk . DIE UKRAINISCHE SPRACHE IM EPISTOLARIUM VON V.BIDNOV AN AKADEMIKER D.I. JAVORNITSKIJ	107
Natalia Prokopenko. «UKRAINSKIST» UND «NIMEZKIST» DES NATIONALEN HUMORS (MIT DER VERWENDUNG DES MATERIALS DER UKRAINISCHEN UND DEUTSCHEN PHRASEOLOGIE)	113
Daria Zhuk. DIE CORRELATION DES SENSORISCHEN UND RATIONALEN IM SYSTEM DES BASIS CODES DER UKRAINISCHEN SPRACHE.....	118
Olga Hryschko. KONZEPT <i>NEID</i> IM UKRAINISCHEN SPRACHBEWUSSTSEIN .	123
Olesja Fomina. ELEMENTS ZUSAMMENSETZUNGEN ABENTEUER IN KREATIVITÄT GALINA MALIK	127
Khrystyna Yordan . ÜBERSETZUNG ALS BEREICHERUNGSMITTEL VON KULTUR UND WISSENSCHAFT.....	131
<i>UKRAINISCHE UND DEUTSCHE LITERATUR UND GESCHICHTE</i>	137
Walentyna Bartschan. PORTRÄT DES LYRISCHEN ICH IN GEDICHTEN DER BAYERISCHEN PERIODE VON TEODOSSIJ OSMATSCHKA.....	139
Hanna Tokman. DIE FORTSETZUNG DER TRADITION VON SCHEWTSCHENKO IN DEM POEM VON JEWGEN PLUZHNYK «KANIV»: DIALOG DER TEXTE	147
Daryna Blochyn. DER EINFLUSS DER WESTEUROPÄISCHEN ROMANTIKER AUF DIE ENTWICKLUNG DER ROMANTIK IN DEN POEMEN VON IVAN FRANKO (zum hundertjährigen Todestag von Ivan Franko).....	154
Daryna Blochyn. DIE DISSERTATION VON J.BOJKO-BLOCHYN «SCHAFFENSMETHODE VON IVAN FRANKO» (zum 160-jährigen Geburtsjubiläum und 100-jährigen Todestag von Ivan Franko).....	165
Ivo Pospischil. OSTLICHE SLAWEN UND WESTEN: NATIONALE SPEZIFIK DER LITERATURBEZIEHUNGEN	174
Marija Moklitsja. ZEITLICHEN ASPEKTE IN DER ÄSTHETIK SCHRIFTSTELLER DER EPOCHE DER MODERNE (UKRAINISCH, DEUTSCH UND ÖSTERREICHER AKZENTE).....	180
Svitlana Kocherga. TRANSFORMATION DES ARCHETYPUS VON FAUSTISCHAFFEN VON LESSJA UKRAINKA.....	185
Marta Oberrauch-Melniczuk. DIE PHILOSOPHIE IN DER POESIE VON SKOVORODA. LICHT UND FARBE.....	191
Artem Halich. SELBSTPORTRÄT VON FOTO IN MEMOIREN: G. GRASS, J. SCHEVELIOV	200

Олена Штонь,
кандидат філологічних наук,
Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка

УДК 82-17+82-7=81

ЛІНГВІСТИЧНІ МЕХАНІЗМИ ТВОРЕННЯ КОМІЧНОГО В УКРАЇНСЬКІЙ І НІМЕЦЬКІЙ МОВАХ (на матеріалі гуморесок та анекдотів)

У статті описано лінгвостилістичну репрезентацію комічного в українській і німецькій мовах на матеріалі такого типу текстів, як гумореска й анекдот. З'ясовано, що універсальний механізм творення гумору полягає у семантичній двоплановості, коли внаслідок зіткнення непеєднаних логічних контекстів стає зрозумілим значення анекдоту. Основним прийомом цього механізму є актуалізація, яка може здійснюватися за допомогою різних прийомів через: особливу увагу до звучання слова; нетрадиційну сполучуваність лексеми з іншими словами; «випадання» слова чи вислову з контексту смислових зв'язків. Це призводить так званої гри слів (каламбур), алогізмів, парадоксів тощо.

Ключові слова: гумор, гумореска, анекдот, прийом актуалізації, каламбур, парадокс.

Феномен комічного вже не одне сторіччя цікавить філософів, психологів, соціологів, мистецтвознавців і, зрозуміло, філологів. Актуальність дослідження вербальних засобів гумору в сучасній лінгвістиці зумовлена тим, що, попри традиційні способи творення комічного та його об'єкти, реалізація цього феномену відображає своєрідність стилістичної системи національної мови, адже особливо важливою у створенні гумористичного ефекту є лінгвокраїнознавча інформація.

Специфіка мовних засобів сміхової культури була об'єктом уваги багатьох вітчизняних і зарубіжних учених, зокрема Ю. Борєва, Т. Буйницької, Г. Денискіної, Б. Дземидок, Л. Кузнецової, А. Леськів, Л. Мацько, З. Новицької, К. Орловської, С. Походня, Б. Пришви, В. Проппа, Е. Різель (E. Riesel), В. Саннікова, О. Титаренко, О. Шонь та ін. Вербальну презентацію засобів комізму в українській, англійській, німецькій та російській мовах досліджено у кандидатських дисертаціях Л. Кузнецової, А. Леськів, Л. Песоріної, Б. Пришви, О. Шонь та ін. Автори виявили деякі закономірності щодо функціонування власних імен, авторських оказіональних новоутворень, гри слів, тощо. Проте не всі прийоми творення комічного стали предметом аналізу. Це й зумовлює актуальність нашої розвідки.

Метою роботи є вивчення механізму і засобів лінгвостилістичної репрезентації комічного в українській і німецькій мовах на матеріалі такого типу текстів, як гумореска й анекдот. **Джерело дослідження** – гумористичні збірки Павла Глазового, тексти українських та німецьких анекдотів. Матеріал для аналізу карткувався шляхом суцільної вибірки за виданнями: 1) Глазовий П. Хай вам буде весело / П. Глазовий. – К. : Радянський письменник, 1981. – 69 с.; 2) Глазовий П. Сміхологія / П. Глазовий. – К. : Дніпро, 1982. – 278 с.;

Тексти німецьких анекдотів за виданням: Избранные немецкие анекдоты: учебное пособие для взрослых / Составитель: Безруков Алексей Вольфович; Перевод на русский язык и комментарии: Безруков А. В. – М. : ООО «МНПК Элан», 2001. – 48 с.

Вивчення гумору мовознавцями має давні традиції. Відсутність єдності у розумінні цього феномену знаходить відображення в етимології самого поняття «гумор». Слово «гумор» (латинське «підсумок») було відоме ще в античну епоху і мало зовсім інше значення: «волога», «вологість», «рідина». З часом назва *humor* стала позначати поєднання тілесних рідин і зумовленого цим здорового стану тіла й особливо духу. Як наслідок слово «*humor*» (німецьке «*humor*», французьке «*humeur*») у європейських мовах почало йменувати настрій: поганий (у французів) чи переважно добрий (у німців із XV століття). Саме в XV столітті відбуваються наступні зрушення у семантиці й ця лексема стає назвою «особливого погляду на дійсність», «веселого настрою», «чогось кумедного і

приємного» (в Англії), а також «особливої манери письма з почуттям усмішки» (у Німеччині та Франції).

У сучасній німецькій мові слово «humor» має значення «літературний вид комічного», «темперамент, настрої», «здатність людини з усмішкою на обличчі сприймати невдачі в повсякденному житті і всі людські недоліки», «мовне художнє зображення в смішному вигляді явищ, що характеризують існування і душевний стан людини» [4, с. 8]. Українська літературна енциклопедія тлумачить гумор як «особливий вид **комічного**, у якому поєднується зовні комічне трактування предмета зображення з внутрішньою серйозністю. Об'єктом сміху в гумористичних творах є окремі недоліки, вади в суспільному житті, в характері і поведінці людей тощо. Гумористичне ставлення до явищ дійсності і літературні твори, що ґрунтуються на ньому, передбачають не цілковите заперечення зображуваного, а насамперед усмішку, доброзичливий жарт» [7, с. 519].

Гумористичними текстами, які найбільшою мірою концентрують у собі побуту оцінку, є фольклорні сміхові тексти – анекдоти та гуморески. Основними їх особливостями, як і сміху взагалі, є зниження офіційних цінностей, а також викорінювання якостей, визнаних у певній культурі соціально небезпечними. «Гумореска – невеликий прозовий або віршований твір жартівливого змісту, що змальовує смішну пригоду чи рису в характері людини» [7, с. 520].

В українській, англійській та німецькій мовах існує кілька слів, що позначають розповідь про смішну подію: «жарт», «анекдот» в українській, «Witz», «anekdote» в німецькій, і «joke», «anecdote» в англійській. Німецьке «anekdote» має такі основні значення: «кумедний епізод», «цікава історія» [3, с. 41]. Під терміном «Witz» у німецькомовній літературознавчій традиції розуміють жарт, специфічну мовну форму комічного, короткий сюжет, який містить несподіваний поворот, що виражається імпліцитними зв'язками за допомогою подвійного змісту, утворює комічний ефект. вплив на слухача, робить анекдот (Witz) соціальним, культурним і суспільним феноменом. Лексикографічний аналіз німецького слова «Witz» засвідчує наявність у нього кількох взаємопов'язаних і взаємозумовлених значень – значення «дотепність» і «анекдот». Вони становлять лексико-семантичне ядро всіх значень слова «Witz». Тому, як підкреслює К.В. Орловська у статті «Категорія комічного в німецькій мові», цілком правомірним є визначення слова Witz в різних словниках як «жарт», «анекдот», з одного боку, з іншого – слово «Witz» тлумачиться як «дотепність», адже між наведеними визначеннями слова «Witz» існує єдине концептуальне ядро, а саме глибинне початкове значення гострого розуму, що виникає на семантичній основі німецького дієслова «wissen» [4, с. 9].

Семантика анекдоту, на думку Л.Р. Кузнецової, передбачає зіткнення внутрішніх частин, які виражають несумісні погляди, і внаслідок цього розкривається істина. Специфіка цього жанру в тому, що від початку розгортання тексту в ньому закладається система логічних відносин, яка в кінці анекдоту зміщується іншим логічним зв'язком. І таке зіткнення непокінчених логічних контекстів актуалізує «... приховані смисли слова, а в кінці анекдоту відбувається миттєве перенесення на іншу систему значення слова і початок анекдоту вже сприймають інакше. Таке явище в анекдоті позначають терміном «закон пуанту» (punchline)» [1, с. 7]. Наведемо приклад: *Учителька на уроці історії: Іванов, хто взяв Ізмаїл? – Іванов (злякано): – Слово честі, я не брав! Запитайте в Сидорова, може, це він брав. – Учителька обурено розповідає про цю розмову завучу. Завуч заспокоює її: Ну, що ви хвилюєтеся. Це ж діти – пограються і повернуть. – Учителька йде до директора і переказує йому розмову із завучем. Директор (діловито): А який це був клас? – 5-й «Б». – Ні, ці **не віддадуть**.* Як бачимо, акт уалізація одночасно в одному контексті різних значень полісемантичної лексеми «взяти» створює комічний ефект у наведеному вище анекдоті.

В основі комічного смислоутворення в анекдоті, найчастіше в його кінцевій частині – пуанті, як підкреслює Л.Р. Кузнецова, лежить «*ефект невиправданого очікування*». Він виникає тоді, коли в логічному ланцюжку висловлення кожний новий елемент зумовлений попереднім (а тому наступний сприймають механічно), – і раптом з'являється несподіваний елемент на тлі упорядкованого контексту [1, с. 7].

Таким чином, універсальний механізм творення комічного полягає у семантичній двоплановості, коли внаслідок зіткнення непосредованих логічних контекстів стає зрозумілим значення анекдоту. Основним прийомом цього механізму є актуалізація. **«Актуалізація слова чи окремого вислову може здійснюватися за допомогою різних прийомів через: особливу увагу до звучання слова (алітерація, асонанси, звукопис, паронимазія); нетрадиційну сполучуваність слова з іншими; «випадання» слова чи вислову з контексту; деавтоматизацію мовлення у спосіб невласне прямої чи прямої мови, різних форм оповідальності, нестандартності мовлення»** [2, с. 385].

Розглянемо більш детально лігвістичні механізми і стилістичні прийоми творення комічного в українській і німецькій мовах. Як свідчить досліджений нами фактичний матеріал, найбільш часто актуалізація здійснюється через нетрадиційну сполучуваність лексеми з іншими словами, через так звану мовну гру – каламбур. Це вид мовної гри, заснований на вживанні в одному тексті або різних значень одного слова, або різних слів (словосполучень), тотожних або схожих за звучанням, внаслідок якого актуалізується певна двозначність, що створює гумористичний ефект.

Дослідники підкреслюють, що полісемія відіграє важливу стилістичну роль як засіб словесної гри, матеріал для створення дотепів і каламбурів. Наявність в одного слова двох або більше значень дозволяє завдяки нетрадиційній сполучуваності породжувати суперечність між формою й змістом (а це, як уже йшлося вище, є основою комічного). Можна виділити такі способи експресивного використання багатозначності із комічною метою: а) зіштовхування у контексті одночасно кількох значень полісемантичної лексеми; б) використання одночасно вільного й фразеологічно зв'язаного значень. Наведемо приклади реалізації першого способу в українських анекдотах: **«Фізика – єдина галузь в Україні, де це дотримуються законів»**; **«Конферансьє: – А зараз на сцені – метр російської естради Філіп Кіркоров – Захмелілий глядач: Метр російської естради – це Децл, а Кіркоров – це два метри російської естради»**; **«Куме, ви чули, в Україні буде Євро-2012! – Клята криза! Ще вчора було 7.50...»**; **«Лотерея від Windows- 2000. Перемогла фірма Microsoft. Розіграні мільйони чайників»**; **«Флірт у чаті: Вона: А ти який? – Він: – Білий, пухнастий і не лияю. – Гм... Хороша якість для чоловіка – НЕ ЛИЯТИ»**.

Актуалізація комічної семантики внаслідок одночасного використання вільного і фразеологічно зв'язаного значень відбувається, наприклад, у таких анекдотах: **«Знову у сусідів скандал на всю вулицю. – Обід тобі не такий? – кричить щосили Марія. – Вічно прискіпуєшся! А до весілля хто клявся «Ясочко, заради тебе і в могилу ляжу»?... – Невже? Ну що ж? – перехрестився Іван. – Неси свої котлети»**; **«Міжнародні новини: На прохання Меркель вплинути на терористів, Путлер провів переговори сам із собою і повідомив, що домовитися з терористами Донбасу йому не вдалося. Це стало черговим доказом, що він не дружить не тільки з усім світом, а й із власною головою»**; **«Таргани в голові – це ще нормально. Проблема – коли їх виганяє білочка»**.

Часто вдаються до таких способів і українські гумористи. Проілюструємо це на прикладі кількох гуморесок Павла Глазового **«Онучок»** і **«Не той рівень»**: **«– Лягай спати вже, онучку, – Дід говорить басом. – Я, як був таким маленьким, Лягав з курми разом. А онучок здивувався: – Як же ви там спали? Як ви з сідала, дідусю, Додолю не впали?»**; **«Знайшли Гната у калюжі І давай страмить: – Треба, Гнате, розум мати, З головою пить. А той каже: – Кумпанія В кожного своя. Голова не любить пити З такими, як я»**.

Омонімія як звуковий та графічний збіг різних мовних одиниць, значення яких не пов'язані один з одним, як ми уже зазначали вище, також є одним із продуктивних засобів словесної гри. Суперечність між формою й змістом виникає тоді, коли такі лексеми зіштовхуються в одному й тому ж контексті для створення жартівливого чи іронічного ефекту. Крім повних омонімів, що збігаються у всіх формах, властивих відповідним словам, в українських анекдотах часто використовуються ще й неповні (часткові) лексичні омоніми, слова, у яких збігається лише частина форм. Серед них омофони, омографи і омоформи. Наведемо кілька прикладів: **«– Куме, гарний у вас стіл, хорошиш. Чи не з граба зроблений? – Самі ви незграба, а**

стіл і справді хорошиш!»; «– Ваще прізвище? – Віслюк... – Так... не дуже-то пощастило вам із прізвищем... Ініціали? – І.А.»;

Засобом гумору та сатири є міжмовна омонімія, як-от у гуморесці П. Глазового «Кухлик». Проілюструємо таким її фрагментом: «...– В Україні живе́те й не зна́єте мови... – Продави́ця теж була го́стра та бідо́ва. У мене є́сть свій я́зик, Ні к чому́ мнє мо́ва! – І сказа́в їй му́дрий ді́д: – Цим пи́шатися не слі́д, бо якраз та́ка бі́да в моє́ї коро́ви: Ма́є, бі́дна, я́зика І не ма́є мови».

Використання багатозначності та омонімії для творення каламбурів – традиційний лінгвостилістичний прийом і в німецькій мові. Зіштовхування у контексті одночасно кількох значень полісемантичної лексеми часто породжує комічний ефект. Наведемо кілька прикладів: «*Papi, heiraten auch Kamele?* – ...nur *Kamele!*» (Тато, верблюди також одружуються? – ...тільки вони і одружуються...); «*Das ist aber schön, dass du kommst*» – *begrüßt Seppel den Onkel an der Tür.* – «*Mama sagte erst gestern, du fehltest uns noch*» («Як добре, що ти прийшов, дядю», – радіє племінник, відчиняючи двері: – «Тільки вчора мама казала, що *небе ще у нас не вистачає!*»); «*Der Lehrer fragt den Schüler Georg: «Wie viele Tage hat die Woche? Wie heißen sie?»* – *Georg antwortet: «Die Woche hat sieben Tage, und ich heiße Georg!*» (Як відомо, в німецькій мові збігаються за звучанням форми особових займенників «ви», «вони» – «sie», «sie» – саме на цьому збігу і будується гумор даного анекдоту).

Зіштовхування фразеологічно зв'язаного і вільного значень, як і в українській мові, часто лежить в основі комізму: – «*Seitdem meine Frau mich verlassen hat, kann ich nicht mehr schlafen.* – «*So hast du sie geliebt?*» – «*Quatsch, sie hat die Betten mitgenommen*» (– *З тих пір, як дружина залишила мене, я більше не можу спати. – Ти її так люби́в?* – *Дурниці, вона забрала із собою ліжка.*); «*Der Lehrer fragt: «Wenn ich sage: ich wasche mich, du wäschst dich, er wäscht sich, wir waschen uns – welche Zeit ist das?»* – «*Es ist Sonnabend!*» – *Antwortet Katrin*». Каламбур побудований на багатозначності слова «zeit»: «zeit» як граматичний час, який мав на увазі вчитель, і «zeit» як філософське поняття як природний плин часу, який має на увазі учениця.

В основі багатьох німецьких, як і українських анекдотів лежить міжмовна омонімія: «*Два німці заходять у бар в Нью-Йорку. – Hey, waiter, two whiskey, please – Dry?* – *Nein, zwei*».

До каламбурів близькі *парадокси*, тобто такі судження, у яких присудок суперечить підмету або означення означуваному, що також внаслідок актуалізації незвичного використовується із гумористичною метою.

Ефект невинного очікування, про який йшлося вище, яскраво простежується й тоді, коли у першій частині контексту йде накопичення однорідних об'єктів, ознак, які організовано так, що наступний елемент доповнює попередній, а у другій частині – розрядці, реалізується іронічний підтекст, у якому мовний елемент є оказіональним, тобто не входить у цей ряд смислових зв'язків, а зумовлює зв'язки протилежності між двома частинами контексту і виникнення пуанта. Це призводить до алогізмів, парадоксів, у яких актуалізується комічний смисл (від легкого дотепу до іронії та сатири).

Властиві парадоксу несподіваність висновків, невідповідність їх «природному ходу думки» роблять парадокс дієвим комічним прийомом, наприклад: «*Hans kommt zu spät in die Schule. Sagt der Lehrer: «Ja, warum kommst du erst jetzt?»* – «*Ach, Herr Lehrer, wir haben in unserem Miets – haus einen Aufzug, in dem steht geschrieben: «Nur für 4 Personen!» Was glauben Sie, wie lange ich jeden Tag warten muss, bis ich 4 Personen zusammen habe!*» – у цьому анекдоті несподіваним є пояснення учнем причини його запізнення: на ліфті написано «тільки для чотирьох осіб», і щоранку йому доводиться довго чекати ще трьох людей, щоб спуститися з ними на ліфті й піти до школи.

Особливо яскраво груба сатира виявляється в анекдотах про лікарів і пацієнтів, де внаслідок стилістичних прийомів гіперсемантизації (перебільшення до неможливого) й актуалізації виникає так званий «чорний гумор». Наведемо приклади: *Patient: «Sagen Sie mir die Wahrheit, Herr Doktor: Ist meine Krankheit sehr schlimm?»* – «*Was heißt schlimm? Sagen wir es mal so: Wenn ich sie heile, werde ich weltberühmt...*» (Пацієнт: «Скажіть мені

правду, лікарю. Моя хвороба дуже важка?» – «Скажімо так, – відповідає лікар, – якщо я вас вилікую, я прославлюся на весь світ»);

Sagt der Patient zum Doktor: «Ich kann mich nicht zwischen Operation und sterben entscheiden». *Sagt der Doc: «Mit ein bißchen Glück können Sie vielleicht bei-des haben».* (Пацієнт: «Я не можу рішитися ні на операцію, ні на смерть». Лікар: «Якщо трохи пощастить, у вас, можливо, буде й те, і інше»);

«Herr Doktor, ist das eine seltene Krankheit, die ich da habe?» – «Blödsinn, die Friedhöfe sind voll davon...» (– Лікарю, у мене рідкісна хвороба? – Дурниці, від неї усі цвинтарі переповнені!); *Nach der Operation meint der Chefarzt zum Patienten: «Machen Sie sich keine Sorgen, in zwei Wochen sind Sie draußen. So oder so.»* (Після операції головний лікар пацієнту: «Не хвилюйтеся, через два тижні ви залишите лікарню так чи інакше»);

Таким чином, традиційним продуктивним механізмом творення гумору в українській і німецькій лінгвокультурі є каламбур (мовна гра), гіпербола і парадокс, оскільки саме вони дозволяють внаслідок прийому актуалізації породжувати ефект невиправданого очікування.

Актуалізація, як зазначає у цитованій вище праці Л. Мацько, здійснюється через інші, вужчі і простіші прийоми: прийом стилістичної детермінації, інтердепенденцію, констеляцію, створення звукового фону, гіперсемантизацію, стилізацію, комутацію тощо [2, с. 380]. Специфіку їх реалізації на матеріалі малих комічних жанрів української і німецької мов, особливо у порівняльному аспекті, ще належить більш глибоко дослідити.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кузнецова Л.Р. Лінгвостилістичні та структурно-композиційні особливості англomовного літературного анекдоту: Автореф. дисерт. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук за спеціальністю 10.02.04 – германські мови / Л.Р.Кузнецова. – Львів: Львівський національний університет ім Івана Франка, 2011. – 20 с.
2. Мацько Л.І. Стилістика української мови: підручник / П.І. Мацько, О.М. Сидоренко, О.М. Мацько; За ред. Л.І. Мацько. – К.: Вища шк., 1003. – 462 с.
3. Мюллер В. Великий німецько-український словник. Близько 170 000 слів та словосполучень. – 2-ге вид., випр. та доп. / В. Мюллер. – К.: Чумацький Шлях, 2007. – 792 с.
4. Орловська К. В. Категорія комічного в німецькій мові / К.В. Орловська // Німецька мова в школі. – 2012. – №2 (38). – С. 8–14.
5. Песоріна Л.М. Мовні засоби створення комічного ефекту в коротких оповіданнях (на матеріалі творів О. Генрі, У. Кестнера, А.П. Чехова): Автореф. дисерт. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук за спеціальністю 10.02.04 – германські мови / Л.М. Песоріна. – Донецький національний університет, 2007. – 26 с.
6. Українська літературна енциклопедія: В 5 т. / Рекол. І.О. Дзевєрін (відп. ред.) та ін. – К.: Українська радянська енциклопедія, ім. М.П. Бажана, 1990. – Т.1 – 1988) – 576с.

Stonj O.

LINGUISTISCHE BILDUNGSWEISEN DES KOMISCHEN IN DER UKRAINSCHEN UND IN DER DEUTSCHEN SPRACHE (IN DEN HUMORESKEN UND WITZEN)

In dem Artikel werden die linguostilistischen Mittel der Präsentation des Komischen in der ukrainischen und in der deutschen Sprache auf dem Material von solchen Textgattungen wie Humoreske, Witz behandelt. Es ist festgestellt, dass der universale Mechanismus des Komischen in der semantischen Zweideutigkeit besteht, wenn die Bedeutung des Witzes infolge des Zusammenstoßes der unvereinbaren logischen Kontexte verständlich wird. Als wichtigstes Mittel dieses Mechanismus gilt die Aktualisierung, die durch unterschiedliche Mittel realisiert werden kann: durch besondere Aufmerksamkeit zum Wortklang; durch nicht traditionelle Verbindung des Lexems mit den anderen Wörtern; durch den „Ausfall“ des Wortes oder der Wortverbindung aus dem Kontext der Sinnzusammenhänge. Es führt zur Entstehung des Wortspiels, Alogismen, Paradoxen u.a.

Schlüsselwörter: Humor, Humoreske, Witz, Aktualisierung, Wortspiel, Paradox.